

Јасмина П. НИКОЛИЋ*
Универзитет у Београду
Филолошки факултет

Оригинални научни рад
Примљен: 28. 10. 2024.
Прихваћен: 27. 2. 2025.

УЗОРКОВАЊЕ НАЦИОНАЛНЕ КУЛТУРЕ У БРИТАНСКОМ РОМАНТИЗМУ: ПРВЕ АНТОЛОГИЈЕ ПРЕВОДА СРПСКЕ И ШПАНСКЕ НАРОДНЕ ПОЕЗИЈЕ НА ЕНГЛЕСКИ ЈЕЗИК

Шпанске и српске народне песме први пут су систематски преведене на енглески језик у трећој деценији XIX века. Превели су их углавном исти преводиоци, међу којима су најзначајнији Џон Гибсон Локхарт (John Gibson Lockhart) и Џон Бауринг (Sir John Bowring). У овом раду истражујемо концепт узорковања националне културе кроз превод народних песама. Анализирамо улогу британске периодике у њиховој промоцији, као и утицај преводилаца као јавних личности и актера у формирању културног дискурса. Посебну пажњу посвећујемо употреби термина „узорци” у насловима и паратексту, што указује на схватање превода као културног артефакта и куриозитета који представља нацију. Истражујемо и амбицију преводилаца да објаве што већи корпус народних песама различитих култура, што се уклапа у шири контекст културног империјализма и конструкције националних идентитета. Закључујемо да су интересовање за српску и шпанску народну поезију резултат ширег географско-културног и историјско-политичког контекста, те да су преводи коришћени као средство за формирање слике о другим народима и културама у британском друштву у доба романтизма.

Кључне речи: британски романтизам, превод, српска народна поезија, шпанска народна поезија, Волтер Скот, Џон Гибсон Локхарт, Џон Бауринг, превођење културе, нација.

Прве антологије превода српске и шпанске народне поезије на енглески језик

Први преводи шпанских и српских народних песама објављивани су испрва у путописима и периодици, а затим у збиркама песама. Превођење је било веома слабо пре романтизма, и јењава након романтизма, а посебно су биле превођене баладе (Брајант 2015, Суботић 1932, Бусета 1924, Сувајџић 2014). Преводи и шпанске и српске народне поезије кулминирали су у трећој

* jasminanikolic@gmail.com; <https://orcid.org/0000-0003-1633-1608>

деценији XIX века. Тада је Џон Гибсон Локхарт објавио *Древне шпанске баладе, историјске и романтичне* (1823) а у чланку “Servian Minstrelsy” у часопису *Квотерли* (*The Quarterly Review*) представио *privately printed translation of Servian poetry*, односно антологију српских народних песама штампану у ограниченом броју примерака¹, која пак никада није није пронађена, а вероватно ни објављена (Филиповић 1951, Јовановић 1980, Момчиловић 1987, Суботић 1932, Кољевић 1975).

Такође, тих година и Џон Бауринг објављује *Древну шпанску поезију и романсе* (1824) и *Српске народне песме*, прву званично штампану антологију српске народне поезије на енглеском језику. Најважнији и најбољи преводници српских и шпанских народних песама били су исте особе (Саља 2000: 258, Кољевић 1975: 77).

Локхарт важи за особу која је шпанске баладе приближила енглеској публици. Његова антологија је била веома популарна и добро прихваћена. Доживела је неколико издања до краја XIX века. Баурингова српска антологија имала је успеха, „па чак и извесног утицаја у Енглеској” (Јовановић 1908: 35).

Узорковање националне културе

Интересовање научне јавности за прве преводе шпанских и српских народних песама на енглески језик дуговечно је и разноврсно.² Осим интересовања које су преводи побудили почетком XIX века, велико интересовање уочава се у још два наврата. Двадесетих година XX века и српски и шпански истраживачи бавили су се преводима и њиховом рецепцијом у британском романтизму, настојећи да прикупе чињенице, направе систематизације превода, да преводе пронађу, опишу и оцене.³

Бек касније, управо захваљујући новим академским интердисциплинарним студијама културе и превођења, пажња се поклања преиспитивању романтизма, као и феноменима измаштавања геополитичких простора попут Иберије, Руританије, Балкана, Оријента и – саме Европе. Ту спадају студије које се баве тумачењем романтизма из угла империјализма и колонизације маштом – *Поетски замци Шпаније у британском романтизму* (Саља 2000), *Измишљање Руританије и империјализму маште* (Голдсворти 1998), *Замисливање Балкана* (Тодорова 1997), *Измишљање Европе* (Деланти 1995).

Узорковања националне културе важна је тема студија културе, будући да су узорци култно-антрополошки „експонати”, „артефакати”, куриозитети присвојених од стране земље домаћина, то јест „освајача” у космополитском

¹ Локхарт о преводиоцу говори као о пријатељу. Каже да има копију и допуштење да је искористи на начин који сматра прикладним (Локхарт 1827: 66).

² Оскудан је број компаративних студија. Преводи Џона Гибсона Локхарта и Џона Бауринга познати су и темељно обрађени и у шпанској и српској науци, али су свега два пута темељније компаративно представљени код нас (в. Павловић-Самуровић 2002 и Николић 2007).

³ Ерасмо Бусета (Erasmus Buceta) објавио је неколико чланака у периоду између 1919. и 1933. године. У исто време, Суботић први систематизује информације о преводима српских народних песама на енглески језик, прво у чланцима из 1926. и 1927, затим у студији *Yugoslav Popular Ballads: Their Origin and Development*, објављеној 1832. у Кембриџу.

подухвату документовања друштава, народа и нација (Lewis 2011: 52). Као илустрација могу послужити Баурингове речи у предговору књиге превода са руског: „Није ми циљ да обезбедим хвалоспеве руским песницима, већ да *изложим* (*'exhibit'*) различите карактеристике гране књижевности у повоју (*'infant literature'*) изузетне и моћне нације; да до неке мере умањим свеопште незнање која преовлађује у овој земљи у вези са стањем књижевности на северу Европе и да утврдим подршку за сличне напоре да се енглеским читаоцима представе бардови других земаља који још нису нашли преводитоца.” (Бауринг 1821). Први преводи народних песама на енглески језик врло често су називани „узорци” (*“specimens”*).

Локхартовог чланак из 1827. године објављен у *Квотерлију* (*The Quarterly Review*) о српској народној поезији доноси и *“some Specimens of Anglo-Norman Romances.”* У приказу Локхартових превода у Блеквудс магазину анонимни рецензент каже: *“Mr. Lockhart’s powers tell in these specimens”*. (*Blackwood’s Magazine* 1823: 357).

Бауринг је у своме чланку *“Popular Poetry of Serbia”* у *Вестминстеру* (*Westminster Review* 1826) у ком је приказао Вукове збирке објављене у Лајпцигу 1823. и 1825. године, и објавио десетак српских народних песама преведених на енглески језик, казао да му је намера да представи *узорке* српске поезије (*“merely to give a few specimens of the poetry of the Servians”*), са жељом да им се касније озбиљније посвети.

Талфј пише 1836. у часопису *Норт американ* (*North American Review*) да је народна поезија код свих народа у Европи тек умирућа биљка и да за двадесет година од ње „неће остати трага, осим осушених узорака (*“the dried specimens”*) које аматер полаже између два листа папира” (Талфј 1836: 86). Године 1842, такође у том листу о Локхартовим и Бауринговим преводима говори као о узорцима (Талфј 1842: 437).

Прикази песама у великим британским ревијама (Great Reviews)

Први британски систематски преводи шпанске и српске народне поезије настају у исто време када и прве новине, ревије, журналы и магазини. Као политичка гласила, ревије су одиграле велику улогу у промовисању романтичарских идеја, формирању британског јавног мњења према догађајима у Шпанији, али и на Балкану. Дијего Саља сматра да у Британији у романтизму „присвајање и конструкција” страних књижевности почиње управо у периодици, есејима, и антологијама, „главним каналима и инструментима увођења, представљања и ширења страних текстова и аутора” (Саља 2019: VIII–X). Престиж ревија је био веома велики. Биле су главни канали дискусије, и понекад је њихов утицај био упоредив са утицајем самог парламента.⁴

⁴ Углавном су часописи *Единбург* (*Edinburgh Review*) и *Квотерли* (*Quarterly Review*), са својим огромним тиражима, давали тон политици раног деветнаестог века (Hilton 2013: 197). Обе ревије су промовисале космополитизам, *Единбург* прогресивни, а *Квотерли* конзервативни, и

Џон Гибсон Локхарт и Џон Бауринг имали су кључну улогу у њиховом оснивању и уређивању. Бауринг је од 1825. био први уредник ревије *Вест-минстер* (Франс 2006б: 511). Локхарт је био први уредник *Блеквудс магазина* 1817. године, а од 1825. и уредник *Квотерлија*.⁵

Објављивање узорака књижевних дела представљало је користан начин да се провери има ли интересовања међу публиком и критиком за комплетно дело, те би обично књизи превода претходили изводи ("extracts") у новинама (Франс 2006а: 309–310). Антологије су биле рекламиране и штампане захваљујући претплати (Бенедикт 1996: 27, 36). Суботић претпоставља да је Локхарт написао чланак о српској поезији да би опицао пулс публике и подстакао интересовање за своје преводе (в. Суботић 1932). Кољевић сматра да је Локхарт, „Шкотланђанин који се прави Енглеz“, написао приказ непостојеће збирке превода јер је „енглеска читалачка глад за нашом народном поезијом већ била тако темељно задовољена Бауринговом збирком, која, узгред речено, и није имала ниједно поновљено издање, да Локхартов приказ није наишао на очекивани одјек и одзив“ (Кољевић 1975: 82).

Навели смо горе да је Бауринг у чланку "Popular Poetry of Serbia" изразио намеру да представи *узорке* српске поезије са жељом да им се касније озбиљније посвети, што је и учинио. Том приликом је приказао Вукове збирке објављене у Лајпцигу 1823. и 1825. године, и објавио је десетак српских народних песама преведених на енглески језик. Бауринг је о шпанској књижевности писао у неколико наврата. Године 1820, објављује први од три чланка под насловом "Poetical Literatures of Spain" у *Ретроспективу* (*Retrospective Review*). Други и трећи излазе 1821, односно 1822. године. Баурингове чланке у *Retrospective Review* Ричард Хичкок описује као „прва три поглавља најраније историје шпанске књижевности на енглеском“ (Бауринг 2014: 26). Они су укључивали преводе. У периоду између 1823. и 1824. објавио је укупно осам чланака под називом *Spanish Romances*.

Локхарт је 1826. пре антологије прве преводе шпанских романи објавио у *Единбуришком годишњем регистру* (*Edinburgh Annual Register*) и *Блеквудс магазину* (*Blackwood's Magazine*), а свој чланак са узорцима преведених песама посвећен српској поезији објавио у јануарском броју *Квотерлија* (*The Quarterly Review*) (1827).

јачале су концепцију националне британске књижевности као засебног ентитета у односу на француску и немачку (Саља 2009: 39).

⁵ Напустио је уредничко место годину дана пре смрти. (Родригес Паломеро 1993: 244). Написао је преко стотину приказа за *Квотерли* (*Quarterly*) (Макбет 1935: 12). У новинама су се водили „крвави обрачуни“ и новинарско ривалство било је исто што и политичко (Родригес Паломеро 1993: 243, 245). Због једног таквог обрачуна, у ком је у двобоју страдао уредник *Лондонског магазина*, Локхарт је морао да се пресели у Лондон (Браун 2020: 287; Родригес Паломеро 1993: 245).

Фелтони, антологије и амбиција да се објаве узорци свих песама света

Осим што су антологијама претходили чланци са узорцима у новинама, сами чланци, као и саме антологије чинили су саставни део амбициознијег подухвата: објавити и приказати све песме света и све доступно од националног значаја.

И Локхарт и Бауринг су имали амбицију да објаве песме великог броја народа, као и да напишу њихове историје.

О величини Локхартове амбиције међутим јасно говоре његови покушаји да објави сабрана дела под називом *Horae* свих националних књижевности. Локхарт је постао уредник *Блеквудс магазина* 1817. године, исте године када је и основан.⁶ Од те године почињу да излазе такозване *Horae* националних књижевности, есеји у наставцима. Прво су почеле да излазе немачке *хоре* (1817), затим шпанске *Horae Hispanicae* и данске (1820), па италијанске (1825) (Макбет 1935: 163). Шпанске су садржале верзије шпанских романси и приказе.

Бауринг је пак био пионир у систематском превођењу националних поезија. Поглавље *Оксфордске историје књижевног превођења на енглески језик* посвећено преводима из централне и источне Европе носи наслов: "The Beginnings: John Bowring". Не можемо рећи да је превео, али можемо рећи да је „наштампао” (Јовановић 1809) антологије песама преведене с руског, чешког, српског, мађарског, шпанског, холандског. Руска се појавила прва, имала је и други том. Српска није имала други том, иако га је планирао. И српска и шпанска антологија планиране су као дела у серији превода репрезентативне поезије свих нација (Јовановић 1908: 35, Брајант 1973: 31; Амфри 1945: 489). Смит наводи да је још у раној младости смислио читав пројекат превођења континенталних песничких традиција који је касније проширио тако да обухвати и Исток, односно Оријент (Смит 1886: 79). Иако овај „грандиозни подухват” није спровео до краја, оно што је постигао свакако је импресивно: објавио је седам антологија националних поезија. Зна се да је уговарао и финску и шведску антологију. Шафарик му је предлагао да погледа и далматинску. Колеман мисли да су се Енглези забављали необичношћу језика Баурингових антологија, питајући се шта ли ће следеће превести ("What next?", Колеман 1941: 453). Церед Спаркс у једном од најранијих приказа Баурингових превода, спомиње да је Бауринг најавио да ће доставити примерак *Финских руна* за *Норт американ* (*North american review*). У истом пасусу Бауринга представља као освајача: „Тако сваки кутак Европе чини се да је предодређен да падне у његове истраживачке руке и да преда, на његову заповест, скривене залихе књижевности. Књижевна заједница у целом свету радоваће се успеху његових освајања” (Спаркс 1827: 356)

⁶ *Блеквудс* (*Blackwood's*) је основан 1817. у Единбургу као *Единбуршки месечник* (*Edinburgh Monthly Magazine*).

Антологије као узорци националне културе

Систематски уређена, књижевност је била национална култура (Бенедикт 1996: 192). Руковети, цветници, збирке, антологије „били су кључна места књижевних и културних преговора” (Мин 2018: 181). Били су изрази колективног културног идентитета (Бенедикт 1996). Антологије су „одражавале идеолошке погледе и политичке агенде својих уредника” (Саља 2019: VIII).

Антологије су садржале и народну и научну, и преведену и оригиналну поезију, и древну и новију, и баладичну и лирску. Заједнички садржалац им је био тај што су представљале нацију и „служиле истовремено као објекти прожети значењем и као посредници који шире значења” (Бенедикт 1996: 42). Тако Саља сматра да Локхартова антологија шпанске романсе испуњава два циља (2019: 87–88). Представља селекцију старе шпанске поезије, али је и инструмент за њену контекстуализацију и тумачење, као и обавештавање о Шпанији и „рањивој политичкој клими”, односно грађење слике Шпаније, „опсежно испитивање другог културног система, његове прошлости и садашње политике.”

Шта ће се наћи у антологијама народних, националних песама умногоме је зависило од тога шта је било преведено на немачки језик. Баурингова шпанска антологија садржи највећу и најбољу збирку превода *уметничких и лирских балада* (курзив је наш, Брајант 1963: 297–298). То се не може рећи за српске, јер је на располагању имао само народне песме које је Талфј превела на немачки. Занимљиво, Баурингов превод наших песама је српске *народне* песме, док су шпанске *древне*. Обе антологије у наслову садрже стихове на језику изворника. Српска почиње речима певача: „Јоште, браћо, да вам ријеч кажем!”, док збирка шпанских песама на насловној страни има стихове Лопеа де Веге “*Esparcidas mis flores*” („Расуто је моје цвеће”).⁷

Локхарт је променио наслов шпанске антологије из *Шпанске баладе* (*The Spanish Ballads*) у *Древне шпанске баладе, витешке и историјске* (*The Ancient Spanish Ballads. Romantic and Historical Romances and Minstrelsy*) (Брајант 2015: 28). Исте речи је искористио и у приказу српских песама из 1827. Каже да илирске провинције имају „велики корпус балада, историјских и романтичних, достојних да буду стављене на исту полицу са шпанским песмарицама (*‘Cancioneros’*) и нашом сопственом поезијом” (Локхарт 1827: 66).⁸

Многи од наслова Баурингових превода садрже реч узорци *Specimens of the Polish Poets*, the first such collection in English и *Specimens of the Russian Poets* (Франс 2001: 207). *Wýbor z Básnictwi českého; Cheskian Anthology*:

⁷ Рејнолдс сматра да је Бауринг у својим узорцима песама и песника „задржао одсуство изворног текста присутног у уму читаоца” тако што је делове изворника унео на насловну страну. Метафора превода као огледала или копије изворног текста у духу је тадашње поетике превођења. Након чина превођења, изворник се може „одбацити као мртво тело или сува кожа” (“cast away, a dead body or a dry skin”, Рејнолдс 2006: 66).

⁸ Треба имати у виду да се приликом компаративног проучавања превода српских и шпанских песама на енглески и немачки језик не пореде само народне, већ и националне научне песме. Шпанска и српска аутентична народна поезија још нису научно упоређене.

being a History of the Poetical Literature of Bohemia, with translated specimens by John Bowring, Batavian Anthology or Specimens of the Dutch Poets.

Напоменимо на крају да је упадљиво у насловима то што узорци нису само узорци песама већ – песника. Песници се појављују као „узорци” (“specimens”) њихове националности (Рејнолдс 2006: 71). У *Узорцима руских песника* Бауринг позива државнике да у њима виде извор и карактер народног осећања „чије ће се воде ширити најпространијом империјом света” (Бауринг 1821–3: II, VII).

Закључак

Први систематски преводи шпанских и српских народних песама на енглески језик у трећој деценији XIX века представљају значајан феномен у контексту романтизма и формирања националних идентитета.

Преводиоци као што су Џон Гибсон Локхарт и Џон Бауринг били су не само лингвистички посредници већ и утицајне јавне личности које су кроз периодику и антологије обликовале британску јавност и њено схватање дружних култура.

Прве антологије превода српске и шпанске народне поезије на енглески језик представљају не само лингвистички и књижевни подухват, већ и део ширег културног и политичког пројекта обликовања слике о „другима” у британском друштву XIX века. Песме нису биле само уметничке творевине, већ узорци националних култура. Биле су део ширег културног и политичког подухвата, који је тежио да српску и шпанску културу представи као специфичне примере европске „другости”. Тиме су утицали на начин на који су српска и шпанска култура интегрисане у британски културни дискурс, омогућавајући британским читаоцима да се упознају са културним феноменима „егзотичних” народа Европе, али и да их интерпретирају у складу са унапред задатим културним моделима.

Посебну улогу у овом процесу одиграла је британска периодика, не само као средство ширења превода, већ и као механизам културне интерпретације. Преводиоци су кроз наслове и паратекст представљали ове песме као репрезентативне примере „примитивних” и „романтичних” традиција Европе, смештајући их у оквире културног империјализма.

Увид у феномен узорковања доприноси бољем разумевању улоге превођења у конструкцији националних и културних идентитета током романтизма. Даље истраживање овог подручја могло би да обухвати и детаљну компаративну анализу аутентичне народне поезије и њених превода, што би додатно осветлило међусобне културне утицаје и перцепције и њихову улогу у креирању британског поимања националних култура у XIX веку.

ЛИТЕРАТУРА

- Анонимни аутор 1823:** Lockhart's Spanish Ballads, *Blackwood's Magazine*, 13, 346–357.
- Амфри 1945:** G. W. Umphrey, Spanish Ballads in English: Part I: Historical Survey, *Modern Language Quarterly: A Journal of Literary History*, 6/4, 479–494.
- Андерсон² 2006:** B. Anderson, *Imagined Communities: Reflections on the Origin and Spread of Nationalism*, London and New York: Verso. Прво издање из 1983.
- Баснет, Франс 2006:** S. Bassnett, P. France, Translation, Politics, and the Law, у: P. France, K. Haynes (уп.), *The Oxford History of Literary Translation in English: Volume 4: 1790–1900*, Oxford: Oxford University Press, 48–58.
- Бауринг 1820:** J. Bowring, Spanish Literature and Language, *The London Magazine*, 1, 514–519.
- Бауринг 1821:** J. Bowring, *Specimens of the Russian Poets; With Preliminary Remarks and Bibliographical Notices*, London: Printed for the Author.
- Бауринг 1824:** J. Bowring, *Ancient Poetry and Romances of Spain*, London: Taylor and Hessey.
- Бауринг 1826:** J. Bowring, Popular Poetry of the Servians, *The Westminster Review*, 6, 23–39.
- Бауринг 1827:** J. Bowring, *Народне српске нјесме. Servian Popular Poetry*, London: Printed for the Author.
- Бауринг 1877:** L. B. Bowring, *Autobiographical recollections of Sir John Bowring*, London: Henry S. King & Co.
- Бауринг 2014:** P. Bowring, *Free Trade's First Missionary: Sir John Bowring in Europe and Asia*, Hong Kong: Hong Kong University Press.
- Бејкер² 2019:** M. Baker, *Translation and Conflict: A Narrative Account*, London and New York: Routledge. Прво издање из 2006.
- Бенедикт 1996:** B. M. Benedict, *Making the Modern Reader: Cultural Mediation in Early Modern Literary Anthologies*, Princeton University Press.
- Берман 2007:** R. Berman, *Enlightenment or Empire: Colonial Discourse in German Culture*, Lincoln and London: University of Nebraska.
- Брајант² 2015:** S. Bryant, *The Spanish Ballad in English*, Lexington: University Press of Kentucky. Прво издање из 1973.
- Браун 2020:** I. G. Brown, *Frolics in the Face of Europe: Sir Walter Scott, Continental Travel and the Tradition of the Grand Tour*, UK: Fonthill Media.
- Бусета 1924:** E. Buceta, Traducciones inglesas de romances en el primer tercio del siglo XIX: Notas acerca de la difusión del hispanismo en la Gran Bretaña y en los Estados Unidos, *Revue Hispanique*, 62, 459–555.
- Бусета 1927–1930:** E. Buceta, Relaciones anglo-hispanas: apuntes preliminares para un estudio de las traducciones inglesas de romances en el primer tercio del siglo XIX (1875–1926), у: *Estudios eruditos in memoriam de Adolfo Bonilla y San Martín*, Madrid: Imprenta Viuda e Hijos de Jaime Ratés, 2, 301–317.
- Голдсворти 2005:** V. Goldsvorti, *Izmišljanje Ruritaniје: Imperijalizam mašte*, Beograd: Geopoetika. Превод с енглеског: V. Goldsworthy, *Inventing Ru-*

- ritania: The Imperialism of the Imagination*, New Haven and London: Yale University Press. 1998.
- Деланти 1995:** G. Delanty, *Inventing Europe: Idea, Identity, Reality*, Basingstoke: Palgrave Macmillan.
- Женет² 1997:** G. Genette, *Paratexts: Thresholds of Interpretation*, Cambridge: Cambridge University Press.
- Јовановић 1908:** М. Јовановић, Џон Бауринг и српска народна поезија, Београд: *Српски књижевни гласник*, 21/1, 31–43.
- Колеман 1941:** A. P. Coleman, John Bowring and the Poetry of the Slavs, *Proceedings of the American Philosophical Society*, 84/3, 431–459.
- Кољевић 1975:** С. Кољевић, Основни правци англосаксонског интересовања за нашу народну поезију, *Научни састанак слависта у Вукове дане*, 41, 69–113.
- Конвеј 1991:** S. Conway, John Bowring and the Nineteenth-Century Peace Movement, *Historical Research*, 344–358
- Локхарт 1827:** J. G. Lockhart, Translations from the Servian Minstrelsy: to which are added some Specimens of Anglo-Norman Romances, *The Quarterly Review* 35, 66–86.
- Локхарт 1823:** J. G. Lockhart, *Ancient Spanish Ballads, Historical and Romantic*, Edinburgh / London: William Blackwood / T. Cadell.
- Луис² 2011:** J. Lewis, *Cultural Studies: The Basics*. Los Angeles, California: SAGE.
- Макбет 1935:** G. MacBeth, *John Gibson Lockhart: A Critical Study*, University of Illinois Press.
- Мин 2010:** E. K. Min, Thomas Percy's Chinese Miscellanies, and the 'Reliques of Ancient English Poetry' (1765), *Eighteenth-Century Studies*, 43/3, 307–324.
- Момчиловић 1987:** Б. Момчиловић, Џон Бауринг, преводилац наших народних песама, *Багдада*, 29/337, 1–3. Прво издање из 2008.
- Николић 2007:** J. Nikolic, En torno al romancero español y la poesía oral serbia en la traducción e interpretación de John Bowring, y: B. Mariscal, M. T. M. de la Peña (yp.), *Actas del XV Congreso de la Asociación Internacional de Hispanistas Las dos orillas* (2004), Monterrey: AIH, 561–572.
- Павловић-Самуровић 2002:** Јб. Павловић-Самуровић, Српске народне песме и шпанске романсе у преводу и тумачењу Џона Бауринга, *Научни састанак слависта у Вукове дане*, 30/2, 137–149.
- Рејнолдс 2006:** M. Reynolds, Principles and Norms of Translation, y: P. France, K. Haynes (yp.), *The Oxford History of Literary Translation in English: Volume 4: 1790–1900*, Oxford: Oxford University Press, 61–82.
- Родригес Паломеро 1993:** L. F. Rodríguez Palomero, John Gibson Lockhart y sus Ancient Spanish Ballads, *LIVIVS*, 3, 241–256.
- Саља 2000:** D. Saglia, *Poetic Castles of Spain: British Romanticism and Figurations of Iberia*, Amsterdam: Rodopi.
- Саља 2009:** D. Saglia, Translating Romances, Writing Spain: John Gibson Lockhart's Ancient Spanish Ballads, y: G. Imposti, D. Saglia (yp.), *La Questione Romantica: Ballads and narrative poetry*, Centro Interuniversitario per lo Studio del Romanticismo (CISR), 67–81.

- Саља 2019:** D. Saglia, *European Literatures in Britain, 1815–1832: Romantic Translations*, Cambridge: Cambridge University Press.
- Смит² 1969:** C. Smith, *The Spanish Ballad in Britain and United States*, *Spanish Ballads*, Oxford: Pergamon Press.
- Спаркс 1827:** J. Sparks, Bowring's Servian Popular Poetry, *The North American Review*, 25/57, 352–367.
- Суботић 1926:** D. Subotić, Serbian Popular Poetry in English Literature, *The Slavonic Review*, 5/15, 628–646.
- Суботић 1927:** D. Subotić, Serbian Popular Poetry in English Literature, *The Slavonic Review*, 6/16, 150–161.
- Суботић 1932:** D. Subotić, *Yugoslav Popular Ballads: Their Origin and Development*, Cambridge: Cambridge University Press.
- Сувајцић 2014:** Б. Ј. Сувајцић, Српска народна поезија у свету – свет у српској народној поезији, *Свет у књижевности – књижевност у свету*, 3, 134–144.
- Талфј 1836:** Talvj, Popular Poetry of the Teutonic Nations, *The North American Review*, 42/91, 265–340.
- Талфј 1842:** Talvj, Ancient Spanish Ballads: Historical and Romantic, with Notes, by J. G. Lockhart, *The North American Review*, 54/115, 419–446.
- Тодорова 1997:** M. N. Todorova, *Imagining the Balkans*, Oxford: Oxford University Press.
- Филиповић 1951:** R. Filipović, Bowring i Kopitar, *Slavistična revija: časopis za jezikoslovje in literarne vede*, 4/12, 113–130.
- Франс 2001:** P. France, *The Oxford Guide to Literature in English Translation*, Oxford: Oxford University Press.
- Франс 2006а:** P. France, Literatures of Central and Eastern Europe, у: P. France, K. Haynes (yp.), *The Oxford History of Literary Translation in English: Volume 4: 1790–1900*, Oxford: Oxford University Press, 308–319.
- Франс 2006б:** P. France, Bowring, Sir John, у: P. France, K. Haynes (yp.), *The Oxford History of Literary Translation in English: Volume 4: 1790–1900*, Oxford: Oxford University Press, 510–511.
- Хилтон 2013:** B. Hilton, *A Mad, Bad, and Dangerous People? England, 1783–1846*, Oxford: Oxford University Press.
- Честерман² 2016:** A. Chesterman, *Memes of Translation: The spread of ideas in translation theory*, Amsterdam: John Benjamins. Ревидирано издање. Први издање из 1997.

Jasmina P. Nikolić

SPECIMENS OF NATIONAL CULTURE IN BRITISH ROMANTICISM:
THE FIRST ANTHOLOGIES OF TRANSLATIONS OF SERBIAN AND SPANISH
FOLK POETRY INTO ENGLISH

Summary

In this paper, we I analyse the earliest Romantic translations of Serbian and Spanish folk poetry into English, with a special focus on the anthologies prepared by Walter Scott, John Gibson Lockhart, and John Bowring. The aim of the research is to examine how these translations functioned as samples of national cultures and how they contributed to shaping British public opinion and the cultural-political discourses of the time. The methodology includes a comparative analysis of the translations, paratextual elements such as prefaces, comments, and glossaries, and an exploration of the historical context in which these translations were produced, including the role of periodicals and journals. The results indicate that the translations were more than mere literary works; they served as instruments of cultural mediation and political influence, often adapting the source materials in line with existing stereotypes, ideological agendas, and cultural models. We conclude that these anthologies and translations played a significant role in presenting and constructing the image of Serbian and Spanish culture in British Romanticism, contributing to a broader project of cultural imperialism, nation-building, and the formation of the concept of the nation-state. This research contributes to a better understanding of intercultural relations and the role of translation in shaping cultural and political perceptions in the early 19th century.

Keywords: British Romanticism, translation, Serbian folk poetry, Spanish folk poetry, Walter Scott, John Gibson Lockhart, John Bowring, cultural mediation, cultural imperialism, nation-building.